

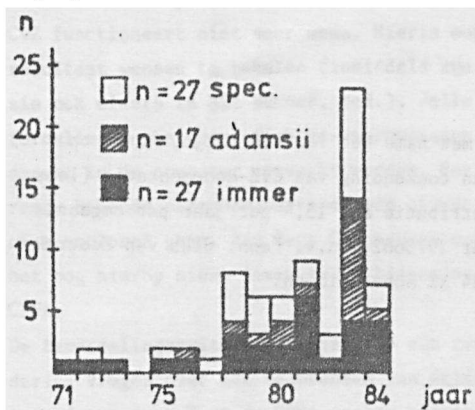
RECENTE LITERATUUR

Karlsen, T. 1985. Forekomsten av islom *Gavia immer* og gulnebbloom *Gavia adamsii* på kyststrekningen Lindesnes-svenskegrensa fram t.o.m. 1984. *Vår Fuglefauna* 8 (3):179-182.

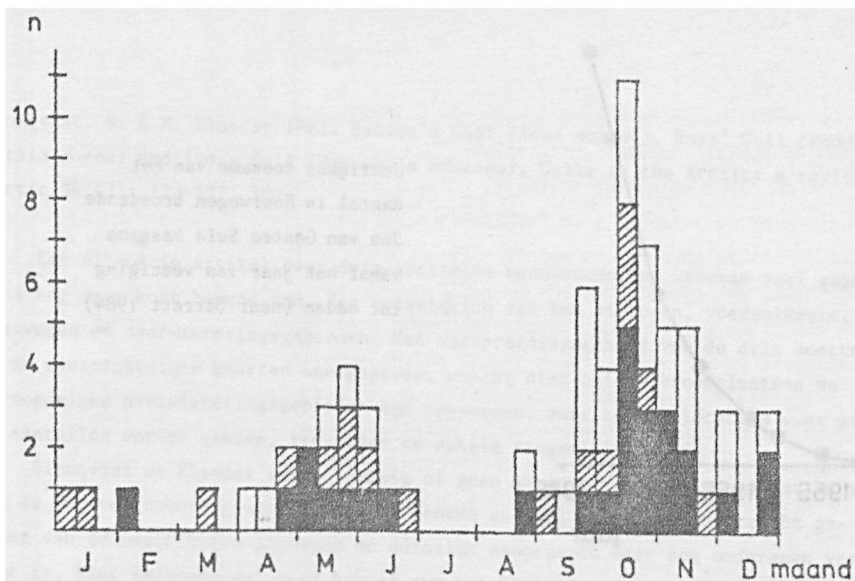
(Voorkomen van IJsduiker en Geelsnavelduiker aan de Noorse kust, op het gedeelte Lindesnes- Zweedse grens, tot 1984)

Voor 1971 waren op het kustgedeelte tussen Lindesnes (zuidpunt Noorwegen) tot aan de Zweedse grens slechts 4 IJsduikers en 4 Geelsnavelduikers waargenomen. Van 1971-84 werden respectievelijk 27 en 17 exemplaren van deze soorten gezien plus nog 27 ongedetermineerde "grote duikers" langs dit deel van de Noorse kust. Karlsen beschrijft een gestage toename van het aantal waarnemingen, deels als gevolg van een toegenomen waarnemersactiviteit in het gebied. De meeste "grote duikers" worden gedurende voorjaarstrek (april-juni) en najaarstrek (september-december) gezien. In 1983 werden opmerkelijk grote aantallen duikers vastgesteld (4 IJsduikers, 10 Geelsnavelduikers en 9 ongedetermineerde "grote duikers", samen 32% van het totaal waargenomen aantal van 1971-84, n=71). De meeste vogels werden gezien nabij het station Mølen, Brunlanes (Vestfold), vaak gedurende periodes met aanhoudende zuidelijke wind.

C.J.Camphuysen

Jaarlijks voorkomen van grote duikers langs de Noorse zuidkust (naar Karlsen 1985).

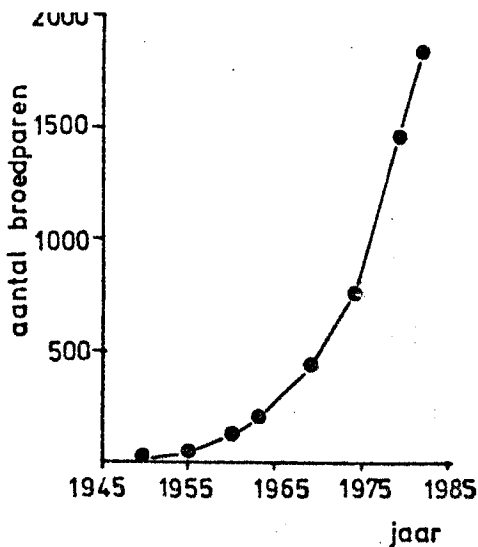

Maandelijks spreiding van de waarnemingen van grote duikers langs de Noorse zuidkust (naar Karlsen 1985).

Barrett, R. 1984. Havsula - stor, men sjelden. *Vår Fuglefauna* 7: 224-226.
(Jan van Gent - groot, maar zeldzaam)

Een kort bericht over de vestiging en uitbreiding van Jan van Genten in Noorwegen. De Jan van Gent vestigde zich in de jaren 40 in Noorwegen op Runde. (ZW-Noorwegen) en tussen 1960 en 1980 werden nog een viertal plaatsen gekoloniseerd (Runde 1946, Mosken 1960, Syltefjord 1961, Skarvklakken 1967 en Havsfløsa 1975). Alleen op Mosken was de vestiging niet succesvol. De auteur spreekt de gedachte uit dat de eerste vestigingen het gevolg waren van immigratie van de Britse Eilanden. De Noorse populatie groeit nu snel (zie figuur) en in 1982 werden 1830 nesten geteld. De huidige groei is enerzijds het gevolg van immigratie, anderzijds van een goed broedresultaat.

C.J.Camphuysen

Jaarlijkse toename van het aantal in Noorwegen broedende Jan van Genten *Sula basana* vanaf het jaar van vestiging tot heden (naar Barrett 1984)

Strann, K.-B. 1985. Vårtrekk hos polarsnipper i Nord Norge. Vår Fuglefauna 8 (3): 195-196.

(Voorjaarstrek van de Kanoetstrandloper in Noord-Noorwegen)

Het is nog niet zo lang bekend dat gedurende de voorjaarstrek in Noord-Noorwegen zeer grote aantallen Kanoetstrandlopers pleisteren. Op grond van bij de lokale bevolking ingewonnen informatie werden in 1983 en 1984 tellingen uitgevoerd op een tweetal punten in Balsfjorden (N-Noorwegen). Van eind april tot en met eind mei werden Sørkjosen en Kantornes, respectievelijk 90 en 51 km zuidelijk van Tromsø, langs de E 78 in de zuidpunt van Balsfjorden bezocht. Gedurende de eerste weken van mei namen de aantallen op slikjes en strandjes van Sørkjosen geleidelijk toe tot half mei maximale aantallen van meer dan 20 000 Kanoeten werden geteld. Op 18 mei vond een plotselinge verhuizing plaats van Sørkjosen naar het 40 km verwijderde Kantornes. Tot eind mei bleven hier zeer grote aantallen pleisteren. De auteur werpt de vraag op welke populatie Kanoeten dit deel van Noorwegen aandoet. Aankomstdata zowel als vertrekdata sluiten de tijdelijk in het oostelijk Waddengebied pleisterende Siberische Kanoetstrandlopers uit. Het zou evenwel een wat wonderlijk tussenstation zijn voor de uit het Noordzeegebied via IJsland naar Oost-Groenland doortrekkende Kanoeten. De auteur betoogt echter dat de afstand over zee van Noord-Noorwegen naar Oost-Groenland ruimschoots binnen de macht van een lange-afstandstrekker als de Kanoet ligt. Ook de Sneeuwgorz schijnt deze route te volgen. Voor de oplossing van dit "raadsel" wordt samenwerking met buitenlandse onderzoekers aanbevolen.

Blomqvist, S. & M. Elander 1981. Sabine's Gull (*Xema sabini*), Ross' Gull (*Rhodostethia rosea*) and Ivory Gull (*Pagophila eburnea*). Gulls in the Arctic: a review. Arctic 34 (2): 122-132, 388.

Een uitvoerig artikel over drie arctische meeuwensoorten waarvan veel gegevens nog maar kort bekend zijn. Een vergelijking van hun biotopen, voedselkeuze, trekwegen en overwinteringsgebieden. Het verspreidingsgebied van de drie soorten is in overzichtelijke kaarten weergegeven, waarbij niet alleen broedplaatsen en vermoedelijke overwinteringsgebieden zijn opgenomen, maar tevens locaties waar grote aantallen worden gezien, trekwegen en enkele ringmeldingen.

Blomqvist en Elander voegen weinig of geen eigen gegevens toe aan wat er al van de soorten bekend geworden was. Ze hebben evenwel een aardig overzicht gemaakt van de beschikbare gegevens en duidelijk aangegeven waar nog onderzoek vereist is. Niet iedereen zal even bekend zijn met heel bijzondere waarnemingen zoals geconcentreerde zuidwaartse trek van Ivoormeeuwen in september langs de Oostgroenlandse kust (meer dan 500 individuen), zeer grote aantallen noordwaarts trekkende Ross' Meeuwen bij Point Barrow, Alaska in het najaar bij noordwestelijke stormen (soms enkele duizenden exemplaren) en bijvoorbeeld het nog maar heel kort bekende broedgebied van de Ross' Meeuw in Disko Bukta (West-Groenland) en Hudson Bay (Canada). Een aanbevolenartikel voor diegenen die belangstelling hebben voor deze zeldzame meeuwen.

C.J.Camphuysen

Hoyt, Erich 1984. The Whale Watcher's Handbook. Madison Press Books, Toronto. (± f 50,-)

Het uitkomen van een boek waarmee de beginnende waarnemer, maar ook de meer ervaren 'walvisspotter', de confrontatie met zeezoogdieren op volle zee aan kan, is het vermelden waard. Het meeste drukwerk dat als hulp bij walvisdeterminatie het daglicht heeft gezien is of zeer slecht, of te groot voor transport, of niet praktisch in gebruik. Dit boekje van Erich Hoyt verdient daarom enige aandacht. "The Whale Watcher's Handbook" is in beginsel geschreven voor deelnemers aan de steeds talrijkere "Whale-watching tours", zoals die vanuit verschillende plaatsen op de wereld worden ondernomen. Het is evenwel tevens een praktisch en vooral handzaam determinatiewerkje.

Hoyt bespreekt alle walvisachtigen van de wereld en reserveert daarbij voor alle normale soorten tenminste één pagina, waarop een sterk gelijkende tekening, vaak enige (zwartwit)foto's en vaak een klein schema waarin een schots (wederom vaak sterk gelijkend) van bijvoorbeeld kopprofiel, rugvin, flippers en staart. De tekst is sober, maar informatief en behelst naam, opvallende kenmerken, be-

schrijving (waaronder maten en kleuren), voorkomen (habitat), gedrag, voedsel, voortplanting en status (populatieschatting). Voor een goede indruk van waar de soort voorkomt is dit boekje niet geschikt. Behalve een algemene inleiding bevat het informatie over de verschillende "Whale-watching tours", vooral in de USA en Canada, maar ook in de rest van de wereld. Hierbij wordt de trefkans van de verschillende soorten per plaats gegeven. De geboden informatie wekt de indruk zeer compleet en goed bijgewerkt te zijn. Tenslotte worden praktische wenken verschaft over het fotograferen van en het maken van geluidsopnames van walvisachtigen.

Zoals altijd als er iets over walvisachtigen geschreven is, vallen er ook nu weer kritische kanttekeningen te maken bij de soortbesprekingen. Belangrijk pluspunt is evenwel de sterke gelijkenis van de tekeningen met de betreffende soorten. In menige veldgids lijken de tekeningen eerder een kroket of een frikandel uit te beelden dan een walvisachtige. De foto's zijn niet altijd even bruikbaar. Zo zijn de prentjes bij Dergvinvis en Noordse Vinvis van nul en generlei waarde bij de determinatie van deze twee sterk gelijkende soorten. De foto's zijn vaak verknipte reproducties van (soms zeer fraaie) kleurenfoto's, waarbij de fotoreductie zichzelf niet steeds vooraf de vraag heeft gesteld of de foto in zwartwit nog wel iets reëls afbeeldt. Zo is bijvoorbeeld de foto van de Witsnuitdolfijn een hoogst ongelukkig uitgeknipt stukje van een buitengewoon fraai stuk plaatwerk in "The World's Whales"; Minasian 1984. Sommige soorten werden merkwaardig genoeg niet van foto's voorzien. Ik noem bijvoorbeeld de Gestreepte Dolfijn, een soort waar toch werkelijk mooie foto's van bestaan. De tekst is zuinig en had hier en daar beslist uitgebreider gemogen. Aperte onjuistheden heb ik echter nog niet aangetroffen. Jammer is, dat de maten en gewichten in voor ons Hollanders wat onhandige eenheden zijn gegeven (feet = 0.3048 m, pound = 0.45359 kg). Een duur boekje, maar aanbevolen.

C.J.Camphuysen